

ÅRSRAPPORT 2017

Sølen
verneområdestyre

Innhold

Forord.....	3
Verneområdene - status.....	3
Sølen landskapsvernområde	3
Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat.....	3
Aktører i verneområdet.....	4
Verneområdestyret	4
Verneområdeforvalter	5
Naturopsynet.....	5
Andre sentrale myndigheter	5
Rådgivende utvalg og administrativ kontaktutvalg.....	6
Sentrale dokument.....	6
Verneområdestyrets arbeid i 2017	7
Møter, befaringer og studietur	7
Saker	7
Økonomisk oversikt over midler disponert av verneområdestyret i 2017	8
Tiltak 2017	8
Skoleopplegg	9
Steinheller – informasjon om kulturminner.....	9
Skilting og merking av stier, fjerning av tagging.....	10
Andre aktiviteter	10
Besøksstrategi og besøksforvaltning	10
Utvikling av reiselivet i Rendalen	11
Kulturminneplan for Rendalen kommune.....	11
Informasjon	11
Andre møter og arrangement	11
Registrering av bygninger og anlegg	12
Forvaltningsplan for Jutulhogget.....	12
Sammenslåing av fylkesmannsembetene i Oppland og Hedmark.....	12

Forord

Sølen landskapsvernområde ble opprettet i 2011, Fuggdalen naturreservat ble opprettet i 2008 og Steinfjellet naturreservat ble opprettet i 2008.

I tråd med den nye forvaltningsordningen for nasjonalparker og andre store verneområder ble forvaltningsmyndigheten for Sølen landskapsvernområde delegert til et politisk sammensatt verneområdestyre med representasjon fra Rendalen kommune og Hedmark fylkeskommune ved Miljødepartementets vedtak av 15. mars 2013. Ved utnevnelsen av verneområdestyret vedtok også departementet egne vedtekter som fastlegger styrets mandat og rammer for arbeidet.

Ved brev av 17. august 2015 fra Miljødirektoratet ble Sølen verneområdestyre også delegert forvaltningsmyndigheten for Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat. Ikrafttredelse for delegeringen ble satt til 1. oktober 2015.

Verneområdeforvalter ble ansatt i 2014 og har kontorsted på kommunehuset i Rendalen.

Årsrapporten gir en samlet framstilling av verneområdestyret og verneområdeforvalter sitt arbeid, gjennomførte tiltak, møter og annen aktivitet.

Verneområdene - status

Sølen landskapsvernområde

Sølen landskapsvernområdet ble opprettet ved kongelig resolusjon 18. februar 2011 med hjemmel i lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Landskapsvernområdet ligger i Rendalen kommune og omfatter et område på 456,4 km²

Formålet med Sølen landskapsvernområde er å ta vare på et natur- og kulturlandskap med økologisk og kulturell verdi, med opplevelsesverdi og som er identitetsskapende. Området er i Hedmarkssammenheng et egenartet landskap med store naturkvaliteter og opplevelsesverdier, spesielt det karakteristiske Sølenmassivet med omkringliggende landskapsrom. Området har kvartærgeologisk verdifulle landskapsformer og forekomster, og det har områder og forekomster med betydelige verdier knyttet til kulturminner og kulturmiljøer, spesielt kulturminner knyttet til fangstvirksomhet. I formålsparagrafen påpekes det også at allmennheten skal gis anledning til natur- og landskapsopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat

Fuggdalen naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon 26. september 2008 med hjemmel i lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jf. § 10 og §§ 21,22 og 23. Formålet med Fuggdalen naturreservatet er å bevare et barskogområde som et helhetlig økosystem med ulike skogtyper, et nedbørfelt med myrer, vassdrag og omkransende snaufjell samt naturlig forekommende vann- og landlevende arter. Fredningen skal ivareta spesielle naturtyper som raviner, bekkekløfter, kildeframspring med kildevegetasjon, gransumpskog og

bærlyngfuruskog. Området har særskilt vitenskapelig og pedagogisk betydning fordi det omfatter et helt nedbørfelt med begrensede tekniske inngrep.

Steinfjellet naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon 26. juni 2009 med hjemmel i lov 19. juni 1970 om naturvern § 8, jf. § 10 og §§ 21,22 og 23. Formålet med Steinfjellet naturreservat er å bevare et skogområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv. Området utgjør en spesiell naturtype ved at det består av en lite påvirket naturskog med gammel furuskog med god kontinuitet i død ved, og det har særskilt vitenskapelig betydning ved at det inneholder flere sjeldne og sårbare arter.

Både Fuggdalen naturreservat (ca. 52 700 dekar) og Steinfjellet naturreservat (ca. 4 400 dekar) grenser inn til Sølen landskapsvernområde fra vest.

Aktører i verneområdet

Verneområdestyret

Verneområdestyret har bestått av følgende medlemmer:

Medlem	Varamedlem	Reprenter
Silje Mogstad Finstad, leder	Marit Bjørnstad	Rendalen kommune
Ole Jakob Akre	Tollef Lau	Rendalen kommune
May Liss Sæterdalen	Bjørnar Tollan Jordet	Hedmark fylkeskommune

Arkivfunksjonen til verneområdestyret ligger hos Fylkesmannen i Hedmark og postadressen er:

Sølen verneområdestyre
Fylkesmannen i Hedmark
Postboks 4034
2306 HAMAR

Epost: fmhepost@fylkesmannen.no

Telefon: 62 55 11 86

Verneområdeforvalter

Styrets sekretariat består av verneområdeforvalter Hilde Nystuen med kontorsted på kommunehuset på Bergset i Rendalen. Forvalter ble ansatt 1. mars 2014 i en 100 % stilling, men har hatt omsorgspermisjon i 20 %. Forvalter er underlagt styret i alle saker, men er formelt ansatt hos fylkesmannen i Hedmark. Forvalter skal forberede saker for styret, drive informasjon og gjennomføre tiltak, samt holde kontakt med brukerne av områdene.

Naturoppsynet

Naturoppsynet er den utøvende og kontrollerende delen av forvaltningen av verneområdene. Naturoppsynet kan ikke drive forvaltning, men skal følge opp miljølovgivningen og vedtak fattet av verneområdestyret og andre offentlige myndigheter. I tillegg skal oppsynet informere, veilede og gjennomføre tiltak og registreringer. Hovedansvarlig for naturoppsynet i Sølen landskapsvernområde er Erik Ola Helstad, som er samlokalisert med verneområdeforvalter. Ellers utfører SNO rene oppsynsoppgaver, informasjonsarbeid og gjennomfører tiltak for verneområdestyret. SNO utarbeider egne årsrapporter der dette gjennomgås.

Andre sentrale myndigheter

Det er også andre myndigheter som påvirker både bruk og tilrettelegging i verneområdet. Sølen landskapsvernområde, Fuggdalen og Steinfjellet naturreservater ligger i sin helhet innenfor Rendalen kommune. Kommunen har ansvaret for arealforvaltningen og god dialog er særlig viktig for innfallsportene og randsonene til verneområdet. Kommunen har myndighet etter plan- og bygningsloven og motorferdselloven. Ofte må brukerne ha løyve fra både verneforskrifta og generelt lovverk (plan- og bygningsloven og motorferdselloven).

Fylkesmannen i Hedmark hadde forvaltningsansvaret for verneforskriften fram til opprettelsen av verneområdestyret. Miljøvernavdelingen har erfaring og fagkunnskap som verneområdeforvalteren kan dra nytte av i sitt arbeid, og forvalteren deltar i fagsamlinger der dette er relevant. I tillegg har fylkesmannen klagerett på vedtak som blir fattet av verneområdestyret.

Fylkeskommunen er representert politisk i verneområdestyret. I tillegg har fylkeskommunen myndighet etter kulturminneloven og fagkompetanse knyttet til kulturminneforvaltning-, skjøtsel og restaurering.

Rådgivende utvalg og administrativ kontaktutvalg

Et rådgivende utvalg skal sikre involvering av ulike interesser i verneområdet; grunneiere og andre interessenter/organisasjoner. Det rådgivende utvalget skal ikke behandle enkeltsaker, men kunne gi råd til styret i saker som gjelder forvaltningen av verneområdet og være en kanal for brukerinteresser inn i verneområdestyret.

Det er ikke oppnevnt rådgivende utvalg for disse verneområdene, men det ble gjennomført et Sølenseminar 1. juni med tema besøksstrategi og landskap i endring. NINA presenterte resultatene fra brukerundersøkelsen og Yngve Rekdal fra NIBIO hadde et interessant innlegg om gjengroing. Per Olav Mathisen presenterte sårbarhetskartlegging av kulturminner i området. I tillegg ble det gjennomført gruppearbeid og det kom inn gode innspill som tas med i det videre arbeidet med besøksstrategi.

Administrativt kontaktutvalg skal være et forum for å diskutere og avklare saker mellom kommune og forvaltning, samt fungere som en støtte til forvalter i planlegging/gjennomføring av tiltak. Verneområdeforvalter har hatt en god og tett dialog med både kommunen og fylkeskommunen på mange saker i 2017 og har også vært avholdt et møte med de ansatte på plan- næring og drift i kommunen høsten 2017. Tema for dette møtet var besøksstrategi og orientering om tiltak og prosjekter som er i gang. Det er en stor fordel å sitte i samme kontorfellesskap med kommuneadministrasjonen i Rendalen.

Sentrale dokument

Naturmangfoldloven ble satt i kraft 1. juli 2009, og erstatter Naturvernloven fra 1970.

Vedtaket etter Naturvernloven er fortsatt gjeldende, men naturmangfoldloven har satt en del nye kriterier til saksbehandling (vurdering av miljørettslige prinsipper etter §§ 8-12) og generelle unntaksregler i verneforskriftene er erstattet av § 48 i naturmangfoldloven.

Verneforskriften for Sølen landskapsvernområde ble fastsatt ved vernevedtaket 18. februar 2011. Verneforskriften er juridisk bindende. Verneforskriften for Fuggdalen naturreservat ble fastsatt 26. september 2008 og verneforskriften for Steinfjellet naturreservat ble fastsatt 26. juni 2009.

Forvaltningsplan for Sølen landskapsvernområde ble godkjent i brev av 12. november 2015 med krav om noen mindre endringer. Det er ikke utarbeidet forvaltningsplan for Fuggdalen naturreservat eller Steinfjellet naturreservat.

Hovedformålet med forvaltningsplanen er å trekke opp retningslinjer og konkretisere felles mål for forvaltningen, slik at formålet med etableringen av verneområdet blir ivaretatt. En forvaltningsplan skal være veiledende og være et praktisk hjelpemiddel for å opprettholde natur- og kulturverdiene og fremme formålet med vernet. Den skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel og tilrettelegging. Det er videre et mål at forvaltningsplanen skal etablere gode rutiner for samarbeid og oppgavefordeling mellom aktører lokalt, regionalt og nasjonalt. Den skal bidra til avklaring av hvordan ulike verne- og bruksinteresser skal håndteres.

Verneområdestyrets arbeid i 2017

Møter, befaringer og studietur

Sølen verneområdestyre har i 2017 hatt 4 styremøter og 6 elektroniske møter.

Dato	Møte	Sted
30.01.2017	Elektronisk møte	
17.02.2017	Elektronisk møte	
07.04.2017	Verneområdestyremøte	Forvaltningsknutepunktet
04.05.2017	Elektronisk møte	
26.06.2017	Verneområdestyremøte m/befaring	Forvaltningsknutepunktet
17.07.2017	Elektronisk møte	
22.09.2017	Verneområdestyremøte m/befaring	Forvaltningsknutepunktet
16.10.2017	Elektronisk møte	
03.11.2017	Elektronisk møte	
24.11.2017	Verneområdestyremøte	Forvaltningsknutepunktet

Sølen verneområdestyre har hatt to befaringer knyttet til styremøter i 2017; en langs Sølendalsveien inn til Mefurua og en til Nydammen.

9.-10. oktober ble det arrangert studietur til forvaltningsknutepunktene på Hjerkin og i Lom sammen med nasjonalparkstyret for Fulufjellet. En lærerik og givende tur hvor hovedtemaet var besøksforvaltning og besøksstrategi.

Saker

Styret har til sammen behandlet 30 saker i tillegg til referatsaker, drøftings- og orienteringssaker. Verneområdeforvalter behandlet 58 delegerte saker. Delegerte saker refereres styret i etterkant. Totalt er det behandlet 88 saker i 2017, hvor dispensasjon for motorferdsel utgjør mesteparten av sakene.

Oversikt over saker behandlet av Sølen verneområdestyre:

Type saker	Antall saker i 2017
Bygg/endringer av bygg	6
Motorferdsel, barmark § 48 NML	3
Motorferdsel, barmark	3
Motorferdsel snødekt mark § 48	3
Motorferdsel, snødekt mark skiløyper/leiekjøring	3
Andre saker	2
Vedtak om økonomi og drift	5
Vedtak om plan og planarbeid	2
Vedtak om tilrettelegging og tiltak	3
Totalt	30

Mer informasjon om sakene finnes i styrets protokoller som ligger på Sølen verneområdestyre sin hjemmeside. Alle vedtak ligger også ute på www.miljovedtak.no.

Økonomisk oversikt over midler disponert av verneområdestyret i 2017

Regnskapsoversikt for tiltak, planer og drift av Sølen verneområdestyre i 2017:

Post	Formål	Bevilget	Disponert
1420.31	Tiltaksmidler	200.000	174.542
1420.21	Drift styret	200.000	128.167
1400.21	Besøksstrategi	320.000	137.000

Tiltak 2017

Verneområdestyret søker hver høst om tiltaksmidler som tildeles via SNO/Miljødirektoratet i de årlige bestillingsmøtene. Bestillingsmøtene er en prosess mellom verneområdestyret og SNO der styret melder inn behov for tiltak i verneområdet. SNO gjør deretter en vurdering ut fra styrets tiltaksplan og føringer i statsbudsjett samt strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder.

Ut over tiltaksmidlene brukes også personressurser i form av arbeidstid fra lokal SNO og verneområdeforvalter. Bestillingen ble vedtatt på møte i verneområdestyret i desember 2016 og revidert på styremøte i april 2017 etter tildeling av midler. Sølen verneområdestyre ble innvilget en samlet tildeling på kr. 200 000 ekskl. mva på tiltaksmidler for 2017.

Oversikt over bruk av tiltaksmidler og personressurs i 2017:

Tiltak 2017	Forvalter arbeidstid	Regnskap ekskl.mva
Skilting turstier og fjerning av tagging	X	53.560
Utplassering av steinheller med info om kulturminner	X	43.887
Skoleopplegg	X	64.766
Diverse formidling	X	12.329
SUM		174.542

Skoleopplegg

Det ble arrangert et opplegg for mellomtrinnet i Rendalen over to dager 14.-15. september. En teoridel og en dag ute på Åkrådalen. Tema var fangstanlegg, villrein og verneområder. Skoleopplegget ble meget godt mottatt. Tilbudet videreutvikles og målet er å tilby et årlig opplegg.

Steinheller – informasjon om kulturminner

3 steinheller ble i 2017 lagt ut ved fangstanleggene i Vesle Sølenskaret og i Sølenskaret. Hellenene i Sølenskaret ble fraktet ut med helikopter. Det ble kjøpt tjenester av Rendalen kommune til å utføre dette arbeidet.

Skilting og merking av stier, fjerning av tagging

Det ble satt opp retningskilt på hovedstiene i Sølén landskapsvernområde i 2017. Arbeidet ble utført av Øyvind Fredriksson etter tjenestekjøp av Rendalen kommune. Det ble også gjort et forsøk på å fjerne tagging, uten at vi lyktes med det.

Andre aktiviteter

Besøksstrategi og besøksforvaltning

Verneområdestyret vedtok i møte 3. desember 2015 en prosjektplan for besøksforvaltning for Sølén landskapsvernområde. Prosjektplanen legger vekt på gjennomføring av en ganske omfattende kartlegging av kunnskapsgrunnlaget. Det ble gjennomført en brukerundersøkelse i regi NINA i 2016 og rapporten forelå i første halvår 2017. Det ble også satt opp turkasse på Akshaugen, Tannvola og i Sølenskarret i 2017 for å registrere antall besøkende til disse turmålene. 4 ferdselstellere har stått ute i Sølén sommeren 2017; en i Misterdalen, to i Gravåsen og en ved Sølénstua. Tellerne har stått ute i perioden midt i juni – midt i oktober. I tillegg er det gjennomført en reiselivskartlegging, sårbarhetskartlegging av kulturminner, sårbarhetskartlegging av naturgrunnlaget (NINA), NiN- kartlegging og mulighetsstudie av informasjonspunkter/innfallsporter.

Utvikling av reiselivet i Rendalen

Verneområdeforvalter sitter i referansegruppa for BID- prosjektet hvor det jobbes med å utvikle Bygdemuseet og hvor det er utarbeidet en forretningsplan for Rendalens turisme/besøksforvaltning. Denne planen er knyttet til tidligere utviklingsarbeid i forhold til «Rendalstunet» jf. forstudien «*Rendalen og Rendalen bygdemuseum. Formidling og utvikling av natur- og kulturarv*». Planen presenterer en modell for organisering og samhandling for en mer spisset satsing på reiseliv og utvikling av fellesgoder i hele Rendalen. Inkludert i dette er utvikling av flere steder i Rendalen, men med et felles knutepunkt i Rendalstunet. Med inspirasjon fra fortelleren Bull, som knytter menneske og natur sammen i hele Rendalen, er koblingen storslagen natur (fjell, fiske og juv) og kultur med lokale fortellere i autentiske kvalitetssikrede opplevingspakker- noe som kan sørge for at Rendalen fremstår unik i forhold til andre områder.

Verneområdeforvalter har deltatt i denne prosessen sammen med næringslivet, reiselivet og kommunen. Sølen verneområdestyre har i tillegg fått utarbeidet en mulighetsstudie for å se på Bullmuseet/Rendalstunet som hovedinnfallsport og informasjonspunkt for verneområdene i Rendalen.

Kulturminneplan for Rendalen kommune

Rendalen kommune har i 2017 utarbeidet planprogram og en kulturminneplan som sendes på høring våren 2018. Verneområdeforvalter har deltatt på møter i referansegruppa for dette arbeidet. Kulturminner er en del av verneformålet for Sølen landskapsvernområde.

Informasjon

Sølen verneområdestyre har egen hjemmeside www.nasjonalparkstyre.no/solen. Her ligger det informasjon om verneområdeforvaltningen, oversikt over styremedlemmer, møtekalender og protokoll fra styremøter m.m. Det er i tillegg opprettet side på facebook og instagram for Sølen landskapsvernområde som er viktige plattformer for å nå ut med informasjon.

Andre møter og arrangement

Verneområdeforvalter har deltatt på vernefagsamling i Tromsø i september i regi av Miljødirektoratet, avdelingsmøter og samlinger hos Fylkesmannen i Hedmark og 2 regionale samlinger for forvalterne i Hedmark og Oppland (Langsua og Hamar).

I tillegg har verneområdeforvalter vært på flere befaringer for å bli bedre kjent i landskapsvernområdet. I oktober deltok verneområdeforvalter på Veidemannsfestivalen og i november på formidlingsseminar i Elgåa.

Det har også vært et møte med Rendalen kommuneskoger KF vedrørende mulighetene rundt Mefurua i forbindelse med besøksstrategiarbeidet.

Registrering av bygninger og anlegg

Det er startet opp et arbeid med registrering av bygninger innenfor verneområdene. Dette arbeidet er utføres blant annet ved hjelp av SNO og legges inn i verneområdeloggen. Det ble ikke registrert noen bygninger i 2017, men arealplanlegger i kommunen har utarbeidet en oversikt over antall hytter og setrer i området hvor blant annet gjennomsnittlig BYA er angitt. Bakgrunnen for dette arbeidet er behovet for å ha god oversikt over dagens bygninger innenfor verneområdet i forbindelse med byggesaksbehandling.

Forvaltningsplan for Jutulhogget

Verneområdeforvalter har i 2017 bistått Fylkesmannen i Hedmark med å utarbeide forvaltningsplan for Jutulhogget. Det er gjennomført en sårbarhetskartlegging i regi NINA, reiselivskartlegging og en mulighetsstudie for informasjon og tilrettelegging i 2017 i forbindelse med besøksstrategiarbeidet. Forvaltningsplan for Jutulhogget forventes å være ferdig i 2018.

Sammenslåing av fylkesmannsembetene i Oppland og Hedmark

Fra 1. januar 2019 vil fylkesmannsembetene bli sammenslått. Verneområdeforvalter har deltatt på 2 samlinger med miljøvern avdelingene i fylkene og en samling for begge embetene. Til sammen blir det nå 12 nasjonalpark- verneområdeforvaltere i det nye fylket. Dette vil være en styrke for verneområdeforvaltningen og større muligheter for å dele både erfaringer og samarbeide om prosjekter framover.

